

Roosevelt predlaga podaljšanje "novega deala" za dve leti

Njegovo priporočilo ne predvideva posebnih sprememb v "fundamentalnih principih, ki so zdravi," in prepušča kongresu sestavo novega zakona, vključivi slamnatega možičlja za strazenje "čizlerjev." Delavske določbe naj ostanejo kot so.—Senat odobril preiskavo NRA

Washington, 21. febr. — V posebni poslanici je predsednik Roosevelt včeraj priporočil kongresu podaljšanje "novega deala" za dve leti. Takoj po prejetju poslanice je pa senat odobril preiskavo NRA, toda je pozabil dovoliti kakšno vsoto za financiranje te preiskave.

Predsednik se je omejil v poslanici le na splošne opazke o "novem dealu", kongresu pa prepustil sestavo novega zakona, ki mora biti sprejet pred 16. junijem, ko poteče NIRA. Pravi, da je "new deal" pripomogel do uposlavitve 4,000,000 delavcev, kar je pa v nižji zbornici po prejetju poslanice takoj pobil torijski kongresnik Hamilton Fish iz New Yorka, ki je rekel, da je danes dva milijona več brezposelnih kakor jih je bilo pred enim letom.

O "fundamentalnih principih" "novega deala" pravi, da so zdravi in da na njih temeljijo vsa nova struktura industrijskih odnosov — tako glede konkurence kakor z ozirom na delavstvo. Podjetnikom in trgovcem se izplača tudi finančno, ker v tem oziru so danes na boljsem kakor pred "novim dealom".

Sličnih dobrot je bilo baje ležejo tudi delavstvo: otroško delo je bilo odpravljeno in mora tudi ostati odpravljeno; izginili so dolg delovnik, znojna delavnica in stradalne plače; poleg teh je bil storjen tudi "veliki korak v prilikah in zagotovitvi kolektivnega pogajanja med delodajalci in delavci."

O delavskih določbah NIRA pravi predsednik, naj ostanejo: poleg prepovedi otroškega dela, naj novi zakon vsebuje tudi postavko o "minimalni plači in maksimalnem delovniku, ker je to praktično in potrebno. Pravica delavcev do svobodnega organiziranja v svrhu kolektivnega pogajanja mora biti popolnoma protektirana."

Na drugi strani tudi priporoča "protektiranje malega businessa", ni pa specifičen v tem "no man's landu". Proti monopolom, katerim je "new deal" dal novo življenje, in so zrasli ko gobe po dežju, naj kongres nekakšen način omogoči strazenje z antitrustnim zakonom.

Predsednik je v tem oziru zelo nejasen: na eni strani priznava izkoriščanje konzumentov po monopolistih z narekoivanjem oduševskih cen, na drugi strani je pa proti zaporni kazni kršilcev pravilnikov — "čizlerjev". Meni, da se s tem nič ne doseže, ampak treba je iznajti drugo sredstvo za discipliniranje velikih korporacij. Z drugo besedo: kongres naj iznajde nekakšnega slamnatega možičlja, pred katerim naj bi se tresli monopolisti in opešnarji — jeklarski trust, avtni magnati in drugi burbonci.

Senatni zakon za ekonomsko kreiranje določa denarno in zaobno kazni za kršilce, toda ta točka ni bila v nobenem služaj upoštevana — pač: enkrat ali dvakrat nekega zakotnega krojača. Nekaterim "čizlerjem" so postali le oguljene plave orke, kar je bila vsa "disciplina". Če bi te izredne popustljivosti in generoznosti napram "čizlerjem" je na primer točka 7a "national-run-around" — "na odta-farsa". Če bo kongres raznal po želji predsednika

Domače vesti

Nov grob v Clevelandu

Cleveland. — Umrli je Frank Terček, doma iz Hlebišča pri Sv. Treh kraljih na Notranjskem. V Ameriki je bil 25 let in zadnjih 14 let je vodil majhno trgovino. Tu zapuša žena, sina, hčer in dva brata. Bil je član SNPJ. — Družini Vincent in Rose Zimšek je umrl štiri letni sinček Joseph, član mladinskega oddelka SNPJ.

Nov grob v starem kraju

Cleveland. — Frances Grill je prejela žalostno vest, da je v Gorici pri Moravčah umrla njena mati Marija Cerar v starosti 75 let. V Ameriki zapuša dve hčeri.

Nov grob v Kanadi

Kirkland Lake, Ont. — Zadnje dni je tu umrl za pljučnico Nik Drakulič, star 30 let in doma iz Perudine pri Vinici v Beli Krajini. Zapustil je ženo z dvema otrokoma.

Nesreče v Michiganu

Calumet, Mich. — Paul Kondež, ki stanuje na Tamaracku, št. 5, se je pri delu pobil na nogi, da je moral obležati v postelji. — John Grentz v Dodgevilu je po nesreči tako padel, da si je zlomil dve rebri.

Nov grob v Penni

Braddock, Pa. — Tu je umrl za influenco Frank Zetko, star 57 let in doma iz Gaberaja pri Sežani. V Ameriki je bil 30 let in tu zapuša žena. Bil je član SNPJ in JSKJ.

Nesreča v rovu

Breezy Hill, Kans. — John Zeleznik, star 67 let in doma s Keršič vrha pri Škočjanu, je umrl za posledicami poškodb, ko jih je dobil pri delu v rovu. Bil je član društva št. 65 SNPJ.

Nagla smrt

Gillespie, Ill. — Tu je naglo umrl 42 letni Geo. Weatherpoon, zet rojaka Johna Gornika, ki biva v Chicagu. Med potjo na delo ga je zadela kap.

Se en grob v Clevelandu

Cleveland. — Te dni je umrl Fr. Boldin, star 56 let in doma

FEDERACIJA NA-GLAŠA POTREBO VISOKIH MEZD

Washington, D. C. — Ameriška delavska federacija je v svoje zadnje mesečno poročilo vključila recept, ki po njenem mnenju kaže pot, kako naj se dežela izvleče iz ekonomske stagnacije, v katero je zabredla pred šestimi leti. Recept: "najprej zvišajte mezde in profiti bodo sledili," je tudi nekakšno pojasnilo, zakaj ni Amerika še gospodarsko okrevala kljub vsem naprom Rooseveltove administracije.

Federacija trdi v svojem poročilu, da se industrije ne bodo izvlekle iz depresije, dokler se ne bo povečala kupna sila ameriškega delavstva, da bo lahko pokupilo dobrine, ki jih proizvaja. Stališče industrijskih magnatov, da so profiti glavna stvar, je odgovorno za obstoječo situacijo. Poročilo citira številke zveznega trgovinskega departmента, ki so izplačila dividend in obresti l. 1933 znašala 64 odstotkov v primeri z l. 1929, medna izplačila pa samo 11 odstotkov.

Se bolj značilna je izjava, da delavci prejajajo manj in manj dohodkov od bogastva, ki ga producirajo. V preteklem letu so se profiti korporacij povečali za eno tretjino v primeri z l. 1933, dočim so v dotični dobi delavci prejeli le 36% od bogastva, ki so ga ustvarjali s svojim delom. Izboljšanje gospodarskega položaja, pravi federacija, zavisi od industriji, ki so pripravljene priznati, da je v njim lastnem interesu, če zvišajo mezde in s tem povečajo kupno silo delavstva, da bo lahko kupovalo stvari, ki jih producira.

Prosperiteta v relignem delu

Chicago. — V januarju je število religij delavcev v Illinoisu doseglo nov rekord, ko je bilo uposlenih 113,257 oseb ali 35.6% od 317,000 družin, ki so bile na relifu. Od decembra je število teh družin naraslo za štiri odstotke.

iz Prve Dulje pri Ložah na Doljskem. V Ameriki je bil 33 let in tu zapuša žena in štiri sinove ter štiri hčere.

NEZNOSNE RAZ-MERE V AVTNI INDUSTRIJI

Poročilo odbora NRA potrjuje vse obdolžitve, ki jih je izrekla unija

TERORIZIRANJE DELAVCEV

Washington, D. C. — Posebni odbor NRA, ki mu je bila poverjena naloga, da preišče položaj delavcev v avtni industriji, je te dni objavil svoje poročilo o rezultatu preiskave, v katerem je potrdil vse obdolžitve, nanašajoče se na nečloveško postopanje z delavci v tej industriji, ki jih je izrekla Ameriška delavska federacija in druge delavske organizacije.

Poročilo, ki so ga sestavili vladni izvedenci po izčrpnih preiskavi razmer v avtni industriji, poudarja, da prevladuje skrajno priganjstvo, da je letni zaslužek izredno nizek in da imajo kompanije organiziran sistem špionaže, ki jim omogoča persekucije v unijskem gibanju aktivnih delavcev.

Odbor je ugotovil, da se nepokoj med avtnimi delavci razširja in priporočil odpravo avtne delavskega odbora, kateremu načeljuje dr. Leo Wolman, na njegovo mesto pa postavi tribunal, ki bo znal razsojati nepristransko. Wolmanov odbor je predmet stalnih kritik, odkar je bil ustanovljen, ker se je dognalo, da je naklonjen kompanijskim unijam.

Preiskava je ugotovila, da delovodje terorizirajo delavce in njih kontrola posega celo v privatna življenja. Podkupovanje in direktno izsiljevanje denarja od delavcev je postalo običaj. Delovodje zahtevajo denar od delavcev z grožnjo izgube službe, če se ne uklonijo.

Imena delavcev, ki so ali so bili aktivni v unijskem gibanju, imajo kompanije na črni listi. Te liste izmenjujejo med seboj in tako je skoro izključeno, da bi tak delavec našel služček v avtni industriji.

William Green, predsednik (Dalje na 3. strani.)

IZ STAVKE ČIKA-SKIH RAZVAZEL-CEV PREMOGA

Chicago. — (FP) — Stavka čikaških razvazalcev premoega, ki so organizirani v neodvisni uniji, se razvija prav po — čikaški: Prvi dan je bilo vse mirno, drugi dan pa se je pričel "piknik". Kljub temu, da je bila mobilizirana ena tretjina policije prot stavkarjem, je bilo drugi dan "adumpanih" več trukov premoega na ceste.

Poleg državnega pravdnika Courtneyja in mestne policije sodeluje z lastniki tudi regularna unija voznikov, ki je priključena k ADF. Lastnikom se je ponudila, da jih preskrbi z vozniki, ki so pripravljeni sskobati pod policijsko protekcijo.

Tak je rezultat reakcionarnega unioznima, ki ga "gradi" državni pravdnik Courtney. On skuša namreč razbiti neodvisno unijo, ki ima prav tako reakcionarno vodstvo kakor regularna unija, in člane pognati v slednjo unijo, ki je postala njegova varovanka a skebsko moralo.

Kovinarji protestirajo v Washingtonu

Bremerton, Wash. — Tukajšnji kovinarski svet, ki je najmočnejša delavska skupina na Puget Soundu, je Rooseveltu poslala protestni telegram, v katerem zahteva, da mora pri vladnih delih veljati "običajna" in ne "relifna" plača. O tem je kovinarski svet obvestil tudi zvezna senatorja Bona in Schwelienbacha iz države Washington.

Sporazum med gradbenimi unijami

Washington. — Vse gradbene unije, ki so včlanjene v Ameriški delavski federaciji, so pristale na reševanje vseh jurisdikcijskih sporov po pravilniškem odboru konstrukcijske industrije.

Upor med demokrati v senatu

Senator Byrd je nastopil proti relignemu delu in proti socialnemu zavarovanju

Washington, D. C., 21. febr. — Senator Harry Flood Byrd, demokrat iz Virginije, je izjavil včeraj v senatni zbornici med debato o "običajnih" mezdah pri federalnih religij delih, da bo glasoval proti Rooseveltovemu programu religij del in prav tako bo glasoval proti vsemu načrtu socialnega zavarovanja.

Demokratski senatorji, ki podpirajo Roosevelta, so strmelili, ko so slišali Byrda, da mora kongres zavreči "vse te radikalne, dvomljive in drage skeme, ki plašajo podjetnike, da se ne upajo obnoviti produkcije — in to je krivo, da se kriza nadaljuje v neskončnost..."

Byrd je pozival senatorje, naj vržejo vse Rooseveltove načrte v koš. Cim se to zgodi, bodo privatni podjetniki imeli zagotovilo, da jih vlada ne misli ubiti z destruktivnimi davki.

Debata o relignem programu se vleče v senatu kakor morska kača. Senator Robinson, vodja demokratske večine, je včeraj rekel, da glasovanje o McCarranovem amandmentu (da vlada plačuje religij delavcem običajne mezde, ne pa največ okrog \$50 mesečno) pride najbrž ta teden, toda glasovanje o vsem programu se nedvomno zveleče do prihodnjega tedna. McCarranov popravek dobiva vedno več pristavev v senatu in Rooseveltova administracija je v skrbeh.

SODNIK UKAZAL RUDARSKI UNJI KONEC STAVKE

V bratomornem boju padlo že več rudarjev; 4000 stavkarjev ob delo

BOJ MED DVEMA UNIJAMA

Wilkes-Barre, Pa. — (FP) — Prvič v zgodovini antracitne industrije se je zgodilo, da je sodnik ukazal uniji, da mora odpoklicati stavko ter "vpostaviti razmere 'status quo'". Ta ukaz je izdal sodnik okraja Luzerne na prošnjo Glen Alden Coal kompanije, pri kateri so zastavkali člani neodvisne ali dualne unije United Anthracite Miners of Pennsylvania. Splošni pritožbeni odbor, ki vodi stavko, je pa zaključil, da se zaenkrat ne misli ravnati po tem ukazu, čeprav so vsi člani odbora podvrženi aretaciji radi "žaljenja" sodišča.

V prvih dveh tednih te bratomorne vojne med staro in novo unijo sta bila ubita dva rudarja, petnajst pa je bilo resno ranjenih. Od teh sta dva v tako kritičnem položaju, da najbrž podležeta.

Na pogreb ubitega Franka Petrovskija, ki je bil ustreljen na piketni straži, je predsednik neodvisne unije Thomas Malloy pozval vse člane. Valentine Riscavage, tudi član nove unije, je bil ubit med argumentiranjem o prednosti nove in stare rudarske unije.

Glen Alden Coal kompanija se je oprijela taktike, s katero namerava iztrebiti vse člane nove unije. Odstavila je že nad štiri tisoč stavkarjev, katere nadomešča z novimi rudarji, ki podpisajo karto za pristop v staro unijo. Na ta način je že nadomestila dva tisoč odpuščenih stavkarjev, pravi njen glavni ravnatelj Edward Griffith.

Do zdaj se je lahko vrnil vsak stavkar na delo pod pogojem, da se pridruži stari uniji. Zadnje dni je družba spremenila pa tudi to taktiko in je naznanila, da ne bo uposlila nobenega člana nove unije, čeprav bi bil pripravljen dezertirati in pristopiti v U. M. W.

Pri Susquehanna Collieries Co v Nanticoku je šlo na "pochtence" nad 2500 rudarjev, dokler družba ne očisti rova "black dampa", nevarnega plina, ki se vlači po rovu in ograža življenje rudarjev. Rudarji so se izrekli za "praznik", ker je delo postajalo prenevarno, družba pa indiferentna napram varnostnim napravam.

Prva uspešna operacija na srčni hibi

Cleveland, O. — Dr. Claude S. Beck je pred enim tednom izvršil prvo operacijo v zgodovini medicine na bolniku, ki je imel težko srčno hibo (angina pectoris ali pušajoče srce). Operacija je bila izvršena v bolnišnici Lakeside. Bolnik, čigar ime je zamolčano, je bil bolan dve leti in pol in dve leti ni mogel opravljati nobenega dela. Vse kaže, da je operacija uspešna in bolnik okreva.

Zelezniška pristala na unijske zahteve

Cincinnati, O. — Vsi člani Bratovščine železniških klerkov, ki delajo pri B. & O. železnici, bodo v slučaju transeriranja k drugemu delu, kjer je nižja plača, prejeli isto mezdno ko prej. To se tiče predvsem klerkov in drugih unijskih delavcev v New Castlu in McKeesportu, Pa., ki so bili premeščeni radi obratnih sprememb.

Nova velika gorjaka Rooseveltove politike. (Narisal Jerger.)

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
CLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naredilca: na Zbirne drlake (Ivan Cihnga) in Kanado \$2.00 na leto, \$3.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Ciero \$1.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvo \$2.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Ciero \$1.50 per year, foreign countries \$2.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Hokiplet dopolov in nenarodnih glasov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unclassified articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2617-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Delavska vzgoja v razrednem boju

Eveleth, Minn. — Delavska vzgoja se ne deli po visokih školah. Delavska vzgoja je stvar, do katere se pride le potem delavstvu samega in v njegovem gibanju. Zato je zaman pričakovati delavcem nečesa od visoko naobraženih krogov, zaman čakati na nje, zaman upati v nje, ker oni niso opredeljena sila delavskega gibanja. Osrednja sila je v delavstvu samem.

Profesorji ne bodo šli med delavce ter jih izobrazili v delavskem smislu. To delo morajo izvršiti delavci med seboj, delavci sami. Potem bodo profesorji pritisnili in oprli delavce. Zato mora delavstvo odločno stopiti na svojo pot in veter bo pihal od vseh strani v njihovo prid. Zato se morajo delavci sami med seboj vzgojevati z roko, z besedo, z dejanji.

Med vsami vzgojevalnimi sredstvi doseže govor prvo mesto. Zakaj? Zato, ker govor združuje človeške sile, to je glas, misel in gib. V sled tega govoreča beseda zavzame prvo mesto. Govor je gibljiv, učinkovit, pripravljeno. Govor primora vsakega, da sodeluje; sodeluje s poslušom, s poučarom, in tako se v krogu, v zboru tovariših, delavci usposablajo za svoj razredni boj. Govor pripravi in opaje vse, kateri se ga udeležijo, z gibčnostjo uma, ki je in mora biti delavstvu svitli meč. Dopis v listu je le top v ozadju in ta top je delavski časopis. Top omogoča prodiranje ter daje boljše pojme in pobudo, varnost in vir nove sile. Toda najboljši listi so danes slabo čitani vsled mnogih vzrokov, katere vse vsak sam. Listi, seveda naši, so dobro sredstvo v boju za naše pravice, toda list je mrtev, brezpomembna stvar, ako nima na bojni črti delavcev, da ga razpečajo v svojo korist. Zato je treba prirejati shode z govori, kjer si bomo medsebojno razodevali svoje misli z živo, prepričujočo besedo. To je nujna potreba sedanjega časa. Zato naj gre glas od delavca do delavca, glas, kateremu je verjati, kajti delavstvo noče nikogar varati in tudi noče biti več od nikogar varano.

Pridi na shod! Pridi v gibanje! Je poslanica sedanjega časa. Delavstvo ima za seboj že bogato zgodovino svojih bojev in stremiljenj, katere so se vzdružala skozi najhujše dobe teme in preganjanja. Delavsko gibanje bo ponovno oživelo vso preteklost, jo združilo s sedanostjo. Grobovi bodo izpregovorili, kajti gibanje je delavska oživljajoča sila, ki prinaša vsem novo življenje. Poj za naše pravice je pred nami.

J. Kovacich.

Delavstvo in politika
Milwaukee, Wis. — Časa imam več ko dovolj, pa premišljam o sedanjem bednem položaju delavstva in se vprašujem, kako to, da se je mogla stvoriti na svetu taka družba, ki ne pusti delavcem delati za posteno preživljanje. Saj je vendar vse človeško življenje odvisno od dela. Kajti, če ne bi nihče delal, ne bi bilo tudi človeškega življenja. Če pa bi bilo, bi morali ljudje stanovati po jamah in duplinah ter jesti zelišča in korenine.

Tako sem prišel do zaključka, da delavci nimajo dela zato, ker so jim ga vzeli stroji, prav kakor so konjem vzeli tvor in vožnjo avti in truki. Podjetniki imajo rajši stroje ko delavce, ker opravljajo delo nemo in brzo ter brez meze. Podjetniki pa ne producirajo za potrebo ljudstva, temveč le za profit. Vsed tega je nastala nakupna moč — sredstvo za nakupovanje potrebščin: denar — zelo omejena pri večini ljudstva, mala skupina podjetnikov, bankirjev in financirjev pa kontrolira ves denar in trg. Mnogi nimajo sredstev, da bi kupile izdelke in pridke, bogataši pa trdno drže močnejše denarja, ki so ga izželi iz delovnega ljudstva. Nastal je zastoj — kriza ali depresija!

Ona mala skupina, ki gospodari nad vsem imetjem dežele, si je znala osvojiti tudi vso politično moč. Kjer je denar, tam je moč in sila! Ljudske množice, delavci, pa so ostali brezpravnih gospodarsko in politično.

Na eni strani je vsa moč in vsa pravica, na drugi pa mizerija in beda ter krivica. Čim sta ti dve skupini prišli do najvišje in najnižje točke, je nastal krah, nastalo je silno brezdelje in zmeda. Sedanja uredba ekonomikega stroja je prišla do svojega viška in do pinto, ko ne more več naprej, ker se je priklopala do viška po hrbtih delovnih množic, ki so ostale brez vseh pravic in sredstev.

Sedaj živimo v prehodni dobi. Razredni boj med tema dvema skupinama se postruje. Mogočini se upirajo, brezpravni zahtevajo. Če pa bi bili brezpravni organizirani vsestransko, tudi politično, bi kaj hitro napravili konec mizeriji, ki postaja z vsakim dnevom občutnejša za delovne množice, medtem ko skupina mogočini še vedno kontrolira ves sedanji stroj, ki je pred petimi leti pričel konec svoje krivične dobe. In baš v tej prehodni dobi mora trpeti delovno ljudstvo največ gorja, kakor v vojni, ki je doprineslo največje žrtve; medtem ko so si paraziti kopirali milijone, so delavci umirali na bojiščih, ne za domovino, ampak za ohranitev sedanjega sistema, ki sloni na izkoriščanju množice in profita.

Stroj in strojna produkcija bi bila blagoslov za delavske množice, če bi stroj služil ljudstvu. Ker pa je urejeno tako, da ima od stroja dobiček le mala skupina mogočinih, se je pokazalo, da je čisto stroj smrtni konkurent delavca. Zato bi morale delavske množice stopiti na plan in si osvojiti stroj, tako da bo služil interesom vsega ljudstva. To se lahko zgodi le na ta način, da se delavstvo organizira politično in vzame v svoje roke vso politično in ekonomsko silo. Potem bo odpadla skupina ali razred mogočinih parazitov in vse življenje se bo izenačilo, tako da bo ostal le en razred — delavski razred — ki si bo sam urejeval svoje zahteve in potrebe. Le delavski razred sam lahko odpravi mizerijo. Delavcu in kmetu je dana ta naloga. Čim prej se jo bo lotil in izvršil, tem prej pride zanj doba pravice.

Joseph Ule.

Naprej za SND!
Ambridge, Pa. — Vsi rojaki te naselbine so naproseni, da vzamejo naslednje vabilo in priporočilo na znanje in sodelujejo po svojih najboljših močeh.

Tu bom na kratko opisal delo in napredek Slovenskega narodnega doma v mestu Ambridge.

Dne 15. marca poteče eno leto, kar se je zopet odzvela ideja za Slovenski narodni dom in se je tudi uresničila. Lahko rečemo, da smo v tem kratkem času na kulturnem polju dobro napredovali. Ustanovil se je ženski odsek, ki od časa do časa prireja poudčne tečaje. Ustanovila se je slovenska šola za mladino in naša mladina se zanjo dobro zanima ter ima veselje do učenja slovenskega jezika. SND je tudi član Prosvetne matice.

Iz gornjega je razvidno, da kjer je dobro vodstvo in narodni sloga, tam je tudi napredek. Ker pa dom ni naša lastnina in moramo plačevati najemnine, je bila v ta namen sklicana dne 9. feb. izredna seja članov in članice SND, na kateri se je sklepalo, po kakšni poti bi se prišlo do lastnega doma. Soglasno je bilo zaključeno, da gremo na delo za SND. Vsak začetek je težak, ker ni sredstev. Prišli smo do zaključka, da se med rojaki prodajajo delnice po \$15 vsaka in opravi delo nemo in brzo ter brez meze. Podjetniki pa ne producirajo za potrebo ljudstva, temveč le za profit. Vsed tega je nastala nakupna moč — sredstvo za nakupovanje potrebščin: denar — zelo omejena pri večini ljudstva, mala skupina podjetnikov, bankirjev in financirjev pa kontrolira ves denar in trg. Mnogi nimajo sredstev, da bi kupile izdelke in pridke, bogataši pa trdno drže močnejše denarja, ki so ga izželi iz delovnega ljudstva. Nastal je zastoj — kriza ali depresija!

Ona mala skupina, ki gospodari nad vsem imetjem dežele, si je znala osvojiti tudi vso politično moč. Kjer je denar, tam je moč in sila! Ljudske množice, delavci, pa so ostali brezpravnih gospodarsko in politično.

Delavstvo in politika
Milwaukee, Wis. — Časa imam več ko dovolj, pa premišljam o sedanjem bednem položaju delavstva in se vprašujem, kako to, da se je mogla stvoriti na svetu taka družba, ki ne pusti delavcem delati za posteno preživljanje. Saj je vendar vse človeško življenje odvisno od dela. Kajti, če ne bi nihče delal, ne bi bilo tudi človeškega življenja. Če pa bi bilo, bi morali ljudje stanovati po jamah in duplinah ter jesti zelišča in korenine.

Tako sem prišel do zaključka, da delavci nimajo dela zato, ker so jim ga vzeli stroji, prav kakor so konjem vzeli tvor in vožnjo avti in truki. Podjetniki imajo rajši stroje ko delavce, ker opravljajo delo nemo in brzo ter brez meze. Podjetniki pa ne producirajo za potrebo ljudstva, temveč le za profit. Vsed tega je nastala nakupna moč — sredstvo za nakupovanje potrebščin: denar — zelo omejena pri večini ljudstva, mala skupina podjetnikov, bankirjev in financirjev pa kontrolira ves denar in trg. Mnogi nimajo sredstev, da bi kupile izdelke in pridke, bogataši pa trdno drže močnejše denarja, ki so ga izželi iz delovnega ljudstva. Nastal je zastoj — kriza ali depresija!

Ona mala skupina, ki gospodari nad vsem imetjem dežele, si je znala osvojiti tudi vso politično moč. Kjer je denar, tam je moč in sila! Ljudske množice, delavci, pa so ostali brezpravnih gospodarsko in politično.

Delavstvo in politika
Milwaukee, Wis. — Časa imam več ko dovolj, pa premišljam o sedanjem bednem položaju delavstva in se vprašujem, kako to, da se je mogla stvoriti na svetu taka družba, ki ne pusti delavcem delati za posteno preživljanje. Saj je vendar vse človeško življenje odvisno od dela. Kajti, če ne bi nihče delal, ne bi bilo tudi človeškega življenja. Če pa bi bilo, bi morali ljudje stanovati po jamah in duplinah ter jesti zelišča in korenine.

Tako sem prišel do zaključka, da delavci nimajo dela zato, ker so jim ga vzeli stroji, prav kakor so konjem vzeli tvor in vožnjo avti in truki. Podjetniki imajo rajši stroje ko delavce, ker opravljajo delo nemo in brzo ter brez meze. Podjetniki pa ne producirajo za potrebo ljudstva, temveč le za profit. Vsed tega je nastala nakupna moč — sredstvo za nakupovanje potrebščin: denar — zelo omejena pri večini ljudstva, mala skupina podjetnikov, bankirjev in financirjev pa kontrolira ves denar in trg. Mnogi nimajo sredstev, da bi kupile izdelke in pridke, bogataši pa trdno drže močnejše denarja, ki so ga izželi iz delovnega ljudstva. Nastal je zastoj — kriza ali depresija!

Ona mala skupina, ki gospodari nad vsem imetjem dežele, si je znala osvojiti tudi vso politično moč. Kjer je denar, tam je moč in sila! Ljudske množice, delavci, pa so ostali brezpravnih gospodarsko in politično.

Delavstvo in politika
Milwaukee, Wis. — Časa imam več ko dovolj, pa premišljam o sedanjem bednem položaju delavstva in se vprašujem, kako to, da se je mogla stvoriti na svetu taka družba, ki ne pusti delavcem delati za posteno preživljanje. Saj je vendar vse človeško življenje odvisno od dela. Kajti, če ne bi nihče delal, ne bi bilo tudi človeškega življenja. Če pa bi bilo, bi morali ljudje stanovati po jamah in duplinah ter jesti zelišča in korenine.

Tako sem prišel do zaključka, da delavci nimajo dela zato, ker so jim ga vzeli stroji, prav kakor so konjem vzeli tvor in vožnjo avti in truki. Podjetniki imajo rajši stroje ko delavce, ker opravljajo delo nemo in brzo ter brez meze. Podjetniki pa ne producirajo za potrebo ljudstva, temveč le za profit. Vsed tega je nastala nakupna moč — sredstvo za nakupovanje potrebščin: denar — zelo omejena pri večini ljudstva, mala skupina podjetnikov, bankirjev in financirjev pa kontrolira ves denar in trg. Mnogi nimajo sredstev, da bi kupile izdelke in pridke, bogataši pa trdno drže močnejše denarja, ki so ga izželi iz delovnega ljudstva. Nastal je zastoj — kriza ali depresija!

Ona mala skupina, ki gospodari nad vsem imetjem dežele, si je znala osvojiti tudi vso politično moč. Kjer je denar, tam je moč in sila! Ljudske množice, delavci, pa so ostali brezpravnih gospodarsko in politično.

nar vrnjen z obrestmi po bančnem kurzu. V obratnem slučaju, če se kupi stavba, ki naj se bi imenovala SND, bo to jamstvo vašega denarja.

Rojaki, pojdemo na delo, da se naša ideja uresniči! S tem bomo začrtali pot našim mladim. Slovenska naselbina v mestu Ambridge se veča z našo mladino, z našim naraščanjem, ki nam kaže bodočnost. Pogledimo društvo "Reveliers" št. 699 SN-PJ in napredek naše mladine pri tem društvu! Naša dolžnost je, da jih vzpodbujamo k nadaljnjemu napredku. Zato delujmo skupno in bodimo prepričani, da se bo naša ideja uresničila — da bo tudi v Ambridgeu stal Dom, ki bo last tukajšnjih Slovencev!

V petek, dne 1. marca, se bo vršila veselica v korist SND v domovih prostorih. Vabljeni so domovi člani in članice ter prijatelji in znanci, da se vsi te veselice udeležite. Igrala bo izvrstna godba in za vsestransko potrebo bo skrbel domov odbor. Vstopnina je samo 10c.

Jos. Tekstar, 33.

Lasalske zanimivosti
La Salle, Ill. — Delavske razmere v tej okolici so še vedno slabe. Pri tukajšnji cementarni nekaj obetajo, da bodo s 1. marcem odprli vrata, če se ne bo gospoda spet premislila in odložila na 16. in potem na prvga, kot je že navada.

Kljub slabim razmeram imamo večkrat kakšno zabavo, da tako vsaj za par ur pozabimo na vsakdanje težave. Dne 12. februarja je gospodarski klub SND priredil kartno in domačo zabavo. Udeležba je bila velika, obe dvorani sta bili polni občinstva in v vseh straneh so se pohvalno izražali o naših fantih. Kako so pridno servirali in tudi kuhinjskega dela se niso ustrašili! Moški so vedno trdili, da bodo ženske presentili z njihovo udeležbo. In res so jih! Sedaj je pa naš ženski skoro mal sram. Vsa čast moškim! Le tako naprej! Pokazali ste, da se vsi zanimete za SND!

Navada je, da se pred pustom prirejejo maskaradne veselice. Tudi članice gospodinskega kluba SND bodo priredile maskaradno veselico v nedeljo, dne 3. marca v spodnjih prostorih SND. Pričetek ob 7:30. Določene so tri nagrade maskam, ki jih bodo dobile v gotovini. Vstopnina samo 25c za par, žene in dekleta pa 10c. Igrala bo slovenska harmonika. Vabilo se vsi rojaki in rojakinje te okolice, posebno pa Oglesetani. Potrudite se, da odnesete iz La Salla nagrado!

Pevski in dramski klub "Soča" je zopet odzivel in je pričel s pevskimi vajami ter bo priredil koncert enkrat v aprilu, datur se ni določeno, a bo v tem listu pravočasno objavljen.

Dne 5. maja pside v našo naselbino dramski odsek kluba št. 1 JSZ iz Chicago, z njim pa tudi klubov pevski zbor "Sava". Razume se, da jih z veseljem pričakujemo. Dramski odsek bo uprizoril zanimivo socialno dramo "Rdeče rože", ki povsod vživa veliko priznanje, zbor "Sava" pa bo zapel par lepih pesmi.

Nikar pa ne smete pozabiti, da se vrši maskaradna veselica dne 3. marca v spodnji dvorani SND. Udeležite se vsi!

Mary Frkol, 98.

Zadeva montanskega sodnika
Roundup, Mont. — Pred kratkim je Prosveta priobčila vest iz Butta, Mont., v kateri je bilo navedeno, kako so monopolistični interesi nastopili proti novemu sodniku W. B. Sandusu, ker je v kampanji rekel, da vrhovni sodniki niso upravičeni do \$1,500 dodatne letne plače.

Velike korporacije skušajo novemu sodniku odvzeti mandat, ker se ga boje, da ne bodo več mogle spletkariti in molsti javne krave s tem, da jim ne bo treba plačevati davkov za obsežno premogovna zemljišča, ki so jih itak dobile leta 1864 od države zastoni.

Prednik novega sodnika, L. Callaway, je v svojem zadnjem aktu, predno se je poslovil od svojega urada, prisodil malim neodvisnim operatorjem rogov \$20 davka na akter premoaga, medtem pa je določil le 50c davka na akter premoaga na obsežno zemljišče, ki ga lastuje Northern Pacific železnica, katero zemljišče je itak dobila od države zastoni. Če bi veljala za premogovno zemljišče te družbe ena-

Paul Mellon, sin bivšega ameriškega zakladnika, in njegova žena, s katero se je nedavno poročil.

ka davčna mera kakor za neodvisne operatorje, bi ta družba morala plačati državi \$1,540,000 davka na mesto le \$35,500. Kajti ta družba poseduje 77,000 akrov premogovnega zemljišča, medtem ko lastujejo mali neodvisni operatorji le 6,000 akrov sveta.

Zato, ker se velike družbe boje novega sodnika, da jim bo naložil enakomerni davek, so proti njemu vložile tožbo. In ker niso v obtožnici mogle drugega navesti, so rekle, da je s svojimi kampanjskimi govori "korumpiral" volilce. Zadeva je šla pred sodnika R. C. Stonga, ki je prijazen družbam. Medtem je novi sodnik Sands zavzel svoje mesto. Obtožnica zahteva ostavko novega vrhovnega sodnika Sandesa, čijega pravniki so vložili ugovor, da v obtožnici ni navedenih zadostnih vzrokov, da se bi "proces" vršil. Ker pa je sodnik Stong prijatelj velikih korporacij, je ugovor zavrgel in navedel svoje pomisleke ter pred sodke na podlagi 378. točke sodnega pravilnika, ki govori o kršitvi "korupcijskega" akta. V obtožnici navajajo, da je Sands v kampanji svojim volilec rekel, da bo delal za nižjo plačo kot je "legalno" določeno itd. Obtožnica seveda ne pravi, da je storil kakšen zločin, ker ne more, trdi pa, da nima pravice do sodnijskega sedeža.

Kakor rečeno, je sodnik Stong zavrgel ugovor in dal novemu vrhovnemu sodniku 20 dni časa za odgovor. Ta odlok je bil izdan 6. feb. t. l. Gornja vest je posneta iz časopisa "The Western Progressive".

Frank Gruđen.

Domača zabava "Zvona" in "Rože"
Milwaukee, Wis. — Pevska klub "Zvon" in "Planinska roža" priredita prav prijetno domačo zabavo v soboto 23. feb. v spodnji dvorani SST. Na tej zabavi obeta biti nekaj izrednega. Priprave so v polnem zamahu, tako da bo na razpolago občinstvu vsega dovolj: jedi, pijače in smeha na koše. Vse to boste dobili samo za 50c. Pridite in ne bo vam žal!

"Zvon" in "Planinska roža" delata neumorno na kulturnem polju, zato sta vredna vsaj del tistega, kar si zaslužita. Odgoveta se vsakemu vabilu in v vseljem nastopu na vsaki prireditvi ter lepšata programe, kar je pač v njihovi moči. Zato, dragi prijatelji, dajte nam vsaj del tistega, kar smo si zaslužili in mi bomo zadovoljni z vašo udeležbo. Poskrbite, da bodo spodnji prostori Turn dvorane res napolnjeni do zadnjega kotička. Posebno se obračamo na vsa podporná društva, da ne pozabijo ceniti našega truda in poštovanja zanje. Nikar ne pustite, da bi pevski in kulturna društva izumrla, pač pa jih podprite, dajte jim pogum in veselje za boljše in lepšo slovensko petje!

Ne pozabite v soboto 23. feb. v SST dvorani!

Odob.

(Pripomba:—Angleski del donisa je dospel prepozno za sredino izdajo.)

Sončne pege in vreme

Dolgotrajno opazovanje vremenskih prilik v različnih delih zemlje je odkrilo tesne veze med njimi. Tako kažejo padavine v notranjosti Združenih držav isto spremenljivost kakor v porečju Parane v Argentini, a čisto nasprotno stremiljenje kakor padavine v Avstraliji. V letih, ko imamo v notranjosti Združenih držav mnogo dežja, ga imajo mnogo tudi v Argentini, zelo malo pa v Avstraliji in narobe.

Kadar beleži letno povprečje zračnega tlaka v Baťaviji visoke številke, se zgodi isto v letnim temperaturnim povprečjem v Santiagu de Chile. V ravninskem ozemlju dobimo od Brazilije do Avstralije izrazito vzporednost v nihanju letnega povprečnega zračnega tlaka. Podobna nihanja dobimo tudi na visokih severu od Greenlanda do Sibirije, samo s razliko, da potekajo spremembe tam v nasprotni smeri nego v ravninskem ozemlju. Kadar je letno povprečje zračnega tlaka v tropskih krajih nizko, je na severu visoko in narobe. To pa pomeni, da so neka sovsnna nihanja v tlakovnih razlikah med visokimi in niskimi širinami, s tem nastajajo nihanja v splošnem obtoku ozračja, ki prinašajo spet periodične spremembe v vremenskih pojavih raznih delov zemlje. To pa pojasnjuje tudi zavisnosti v istočasnih spremembah meteoroloških pojavov v ozemljih, ki so daleč drugo drugemu.

Posebno zanimivo je, da se kaže nasprotujoča si tendenca v poteku zračnega tlaka te ozemelj že od konca prejšnjega stoletja. Do čim se nagiba zračni tlak v tropskih deželah v zadnjih štiridesetih letih k temu, da bi naraščal, kaže na severu nasprotno nagnjenje. To pa bo imelo lahko velik pomen. S tem se zmanjšuje namreč razlika v zračnem tlaku obeh pasov, to pa ima lahko za posledico ublajitev podnebja, dvig srednje temperature v visokih širinah, nazadovanje ledenikov, nižanje gladine velikih jezer in podobno.

Jasno je, da so meteorologi začeli iskati skupnega vzroka za tako očitne sovsnosti med vremenski spremembami tako oddaljenih ozemelj. In ker je gibal vseh dogodkov v našem ozračju končno sonce, so seveda tudi vzrok vremenskih sovsnosti iskali tu. Posebno pozornost so obrabali proslulim sončnim pegam in njihovi enajst letni periodi. Toda doslej so mogli le v malo primerih ugotoviti neoporeten vpliv teh peg. Skoraj gotovo je le to, da v tropskih deželah temperatura v letih z malo sončnimi pegami narašča, v letih z mnogimi pegami pa pada. V višjih širinah takšni zvez niso mogli ugotoviti. Zelo izrazit je tudi vpliv sončnih peg na vodno stanje Viktorinega jezera v Afriki. V splošnem pa pegam ne smemo pripisovati prevelikega pomena. V najnovšem času menijo ameriški raziskovalci, da so spremembe sončnega žarenja zvezi s spremembami svetovnega vremena. Fizikalnega stališča bi bilo to bolj verjetno.

Kako dolgo živi seme

Ze opetovano so se pojavile vesti, da so našli v egiptskih grobnicah pšenica, ki bi jo lahko še sejali in bi vzkliha. Pšenica bi to stvar ne mogla biti, ker po desetih letih ne zraste več, pač bi pa moglo tako dolgo živeti kakšno drugo seme. Tega seveda ne moremo kar tako domnevati, ne bilo bi pa prav tudi, če bi imeli možnost kratkoma odklanjati. Saj je pšonski fiziolog Ohgha pred desetimi leti pripravil 300 let staro lotosovo seme do tega, da je vzkliho. Odkopano je bilo pri gradnji mezdurske železnice z dna bivšega jezera, ki je bilo pred 300 leti med silno nevihto zasuto s peskom.

Gozdarji, vrtnarji in kmetovalci tudi vedo, kako hitro včasih pokrije zemljo plevel, če se vo preorjejo ali prekopljejo in ko se ispremení kultura. Potem je pa zopet nekaj let, ko nekaj desetletij mir med tem plevelom. Kaj je bilo seme dotlej? Če je bilo v zemlji, kajti ni pognalo? In v tem tiči ključ do vprašanja, ki smo ga načeli. Storjena sta bila dva temeljna poskusa, da se pojasni to vprašanje.

Dr. Brencley z rothamstedskega poljskega poskusnega zavoda je vzel vzorce najlepših s poskusnih polj in jih držal v najpogostejših pogojih. Čeprav so bila vsa v zemlji skrita semena v enakih pogojih, je trajalo mnogo let, predno so pognala. Zakaž niso vzkliha vsa naenkrat? Ravnatelj vrtnarskega zavoda Johna Innesa pri Londonu sir Hall je bil poroča, da je pognal na zavodskih zemljiščih lani plevel, kakršnega že več let ni videl. Neverjetno, da bi se bil ta plevel zanesel na tla z gnojem. Semena so torej spala v zemlji dolgo let. O tem, da lahko ostane seme neko terih rastlin v zemlji več desetletij in naenkrat požene klice, se je prepričal tudi sir Arthur.

Če torej morejo semena zaspati, spati in kakor na povelje po desetletjih prebuditi se, zakaj bi ne mogla spati v ugodnih pogojih brez škode tudi več stoletij?

Iveri

Pametna ženska zapre eno oko, nespanje pa obe.

Ljubezen je najbolj nesigurno nainje glavnic. Zato jo razsipava.

Moški, ki jim ženska nič ne pomeni, bi ženski ne pomenil nič.

Se vedno je boljše, da ljubi moški pet žensk nego dve.

Justični teater

Iz New Yorka poročajo, da se je famozna Hauptmannova porota organizirala v gledališki klub, ki bo nastopal v newyorških teatrah za \$3800 tedenske plače. Porotniki se bodo kazali na odrh in pravili degenerancem, ki jih bodo drli pošlati, kako so glasovali za Hauptmannovo smrt.

To je ena plat famoznega Hauptmannovega procesa. Prav za prav je to epilog procesa. Druga plat je pa tale:

Newyorški mesečnik "The Forum", ki ni v nobenem pomenu radikalen, piše sledeče: "Hauptmannov proces v Flemingtonu, New Jersey, znači zelo nizko stopnjo dostojnosti (low-water level of decency) v Ameriki. Velike množice, ki so dnevno oblegale sodnico, so čisto pozabile, da je to obravnava glede umora, izvirajočega iz obagnega zločina, ne pa kakšna gledališka predstava. Proces je bil na vsej črti teatraliziran in komercializiran. Pred sodnico so prodajali drobno repliko lestve, ki je bila predložena kot dokazilni material proti Hauptmannu; v restavracijah v Flemingtonu so prodajali "Hauptmannov fižol, Jafasie chops" in "Lindbergh steak."

"Obravnava je pristostvovala. 700 časnikaških reporterjev, ki so vsak dan napolnili ameriške dnevnike s "storijami" in slikami o procesu; celo resni newyorški dnevnik "New York Times" se je moral podati in dal je dnevno po štiri strani temu procesu. Reporterji in člankarji niso poročali le tega, kar so priče govorile, temveč tudi ono, kaj bodo govorile čez dva ali tri dni; poročali so o vsaki obrazni potezi porotnikov in porotnic ter o seksualnih doživljajih malenkostnih prič. Proces so vodili časopisi! Časopisi so proces dramtizirali do viška absurdnosti samo zato, da so lahko povečali cirkulacijo..."

Vse te operacije ameriških tiskovnih zavrnov, ki so obrali zločin ugrabljenja in uboja Lindberghovega otroka do golih kosti, se docela ujema s slavno poroto, ki je zdaj vnovčila svojo "slavo" z nastopom v gledališčih.

"Proces so vodili časopisi!" Ne samo to. Revolverski in kramarski časopisi so tudi diktirali obsodbo! Ne glede na to, koliko je Hauptmann kriv — on je enostavno moral biti kriv, ko so reporterji in člankarji enkrat poplavili vso Ameriko z "evidenco" njegove krivde. Drugačnega rezultata ni smelo biti! In ne le to. Armada špekulantov v New-Yorku — ko je borzni trg še zmirom pri ničli — je takoj od začetka procesa stavila v skupni vsoti deset milijonov dolarjev proti dvema milijonoma, da je Hauptmann kriv. Časopisje je poskrbelo, da stave desetih milijonov dolarjev niso bile izgubljene...

Ce je torej justični teater v Ameriki že tako očiten, zakaj ne bi bil izvajan do skrajnosti?

Poročajo, da stroški Hauptmannovega procesa stanejo obe državi New York in New Jersey ter federalno vlado okrog \$600,000. Priporočamo, da se vse prizadete oblasti naplačajo za te stroške — in poleg tega si nabavijo mastno rezervo za bodoči proces te vrste, odštevaj vse debele vsote običajne korupcije — na sledeči način:

Na smrt obsojenega Hauptmanna naj vodijo od teatra do teatra po Ameriki do dneva eksekucije. Vstopnina: dolar v parterju in 50c galerija. Gledališko gostovanje naj se jaškem stadionu, v katerem je prostora za 125,000 oseb. Vstopnina za prvih 5000 sedežev okoli odra naj bo \$50 za osebo, zunaj tega polukroga po \$25; oddaljeni sedeži na slemehih po pet dolarjev in stojišča med sedeži po dolar. Ker bosta samo dva Hearstova čikaška lista prignala najmanj milijon gledalcev, naj zgrade naokrog stadiona lesene galerije s sedeži po dolarju.

Ne jamejmo, da bi vsi dobri državljani mogli blizu, toda dohodki bodo kljub temu dovolj veliki, da bodo pokriti vsi izdatki s korupcijo vred. Na ta način bo stoodstotno dosežen teatralni in komercialni uspeh Hauptmannovega procesa — in brez vsakega hinavstva.

Tudi obletnica

Ta mesec sta potekli dve leti, kar je Adolf Hitler postal diktator Nemčije. To svojo obletnico je Adolf dostojno praznoval s tem, da je dal odsekati glavo dvema ženskama, ki sta bili obtoženi vojaške špionaže. Kaj je bolj primernega, kulturnega in častnega za arijsko Nemčijo kakor to?!

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

PET DVA VELIKA POŽARA NA DRAVSKEM POLJU

požara v Staršah pri St. Janžu in v Cirkovcih — 400,000 Din škoda

V nedeljo 3. februarja je naletel požar na gospodarskem posestvu posestnika Martina Ekarja v Staršah pri St. Janžu na dravskem polju. Takoj so se razširili vasi in poklicali so gasilce iz Hajdine in St. Janža, da močni veter je med tem že vnesel ogenj tudi na gospodarski posestnici Marije Serjeve in Franca Resjaka. V trstu so poslopja gorele ko bakle in ves napor gasilcev je bil zaman. Vsi trije objekti so porušeni do tal in je škoda za kakih 100,000 Din.

Mnogo hujski je bil požar v Cirkovcih, kjer je bilo istega dne porušeno pet posestnikov. Začelo v gospodarskem posestvu Katarine Zumerjeve. Močni veter je tudi tu širil ogenj na stanovanjske gospodarske objekte posestnikov Franca Paja, Franca Bana, in Lize Tomičeve. Neterne stavbe so bile krite s slamo in zato se je požar še bolj širil. Veter je povzročil, da je na vseh 14 poslopij skoraj na tleh v plamenih.

Poklicali so gasilce iz vseh bližnjih vasi, pa tudi iz Ptujke Maribora. Ves napor gasilcev požara ni udušil, pač pa se je posredilo, da so ogenj omejili na že goreča poslopja, ki pogorela do tal. V hlevih je ginilo tudi 13 glav goveje živine, 1 konj in 8 svinj, pogorelo vse gospodarsko orodje in pogorela 300 tisočakov. Pri reševanju sta dobila hude opekline postojnica Zumerjeva in sosed Paj, so ju odpeljali v ptujsko bolnico.

Požar je nastal najbrže zaradi nesrečnega ravnanja s svetilnic v hlevu ali na podu.

ŽKI IZGREDI NA BEOGRADSKIM UNIVERZITETAM

akademiki so se zabarikadirali v univerzitetnem poslopiju. Zandarmerija in policija vdrli v poslopje. — En akademik ustrejen! — Več stražnikov ranjenih. — Blizu 100 akademikov aretiranih

Dne 1. februarja je spet tekla na beograjski univerzi. Akademiki so demonstrirali, se zabarikadirali v univerzi, policija zandarmerija je univerzo nadla. Boj je trajal več ur in se pozno ponoči so se akademiki udali. Demonstracija so bili akademiki marksisti, katerih je na beograjski univerzi veliko, saj je znano, da so še pred nekaj leti v večini da so pri vseh akademskih voajah zmagali marksisti.

Kakih 15 akademikov marksistov je bilo pred časom izgnanih konfiniranih v Višegradu v eni. Izgnani so bili pač kot izgnani marksisti. Ze ta konfinacija je zbudila med akademiki veliko ogorčenja in protestov. Nekaj dnevi pa so konfinirani akademiki sporocili, da ravno z njimi tako in jim dajejo hrano, da so v protest proti temu stopili v gladovno stavko. Razburjenje med akademiki raslo in na njih prošnja sta napotila v Višegrad rektor univerze dr. Djaja in dekan filozofske fakultete dr. Corović. Dne 1. feb. sta se vrnila iz Višegra-

da ter odšla takoj dopolne k prosvetnemu ministru, da mu poročata o stanju konfiniranih akademikov v Višegradu. Med tem so se na univerzi zbrali marksistični in drugi akademiki, tako da je bilo v poslopiju zbranih kakih 500 akademikov. Zabarikadirali so vrata. Iz učilnic so privlekli klopi in mize ter zaprli z njimi glavni vhod. Ko je prišel rektor od prosvetnega ministra, so akademiki dejali rektorju, naj jim poroča o uspehih pri ministru in o stanju konfinirancev. Rektor je to odklonil, češ, poprej morajo akademiki podreti barikade pri vходу. Akademiki tega niso hoteli. Začeli so demonstrirati in iz univerze je bilo slišati vzklike, ki so prepovedani in kaznivi. Demonstrirali so od 1. popoldne. Tedaj je rektor obvestil policijo, da bo zahteval od akademikov, da v polure zapuste univerzo. Ce tega ne bodo storili, bo pozval na pomoč policijo, ki naj bo pripravljena z vsem. In policija se je res pripravila s puškami in revolverji in bombami za solzenje.

Rektor je ta svoj sklep sporočil akademikom pismeno, ti pa so pismo takoj raztrgali ter demonstrirali dalje. Nato se je zunan nekje zbral univerzitetni svet ter sklenil pozvati policijo. Policija je čakala do pol štiri popoldne. Ko na ponovne pozive akademikov niso hoteli odpreti vrat in zapustiti poslopja, je policija skušala siloma odpreti glavna vrata. To ji ni uspelo.

Vrata so bila premočno zapahnjena, poleg tega pa založena z mizami in klopami. Zato sta dva detektiva splezala skozi pritlično okno v poslopje in od znotraj odprla vrata. Ko so akademiki opazili, da je policija vdrila v univerzo, so se zabarikadirali v prvo nadstropje. Na stopnicah so postavili stole, klopi, mize. Policija je naskočila to barikado, akademiki pa so se branili, a so se vendarle morali umakniti v II. nadstropje, kjer so se spet zabarikadirali. Toda boj je trajal več ur. Akademiki so se branili krčevito. Policije v II. nadstropje niso hoteli pustiti za nobeno ceno. Metali so na stražnike, kar jim je prišlo v roke. Celo vrata so snemali s tečajev ter jih metali na policijo, porušili so podboje in rušili zidove, da so lahko z opekami obmetavali stražnike. Boj je bil hud. Ze je bilo nekaj stražnikov poškodovanih in so se morali umakniti. Policija je metala tudi bombe solzavke, a prodrati barikade niso mogli.

Sredi vika in krika so zakričali studentje, da je eden od akademikov hudo ranjen. Policija je zahtevala, naj ji dijak izročejo, da ga pošljejo v bolnišnico. Dijaki so odklonili, zahtevali so, naj pošljejo zdravnika gor. Zdravnik je prišel, a prepozno: akademik je bil že mrtev.

Novica o smrti enega akademika se je naglo razširila po mestu. Zbudila je grozo med prebivalstvom, ki se je zbiralo blizu univerze, akademike pa je smrt še opogumila in niso marali popustiti. Boj je trajal še ure in ure, do devetih zvečer. Tedaj so akademiki videli, da noči ne bodo mogli prestat. Bili so izmučeni in oslabljeni. Ves dan na univerzi, pol dneva v boju, sile so pešale. Zato so zahtevali od policije, naj nikogar ne aretirajo. Ce to objubijo, se mirno razidejo. Zamčiti pa jim morajo svobodnem izhod. Policija je to odbila, zahtevala je, da se morajo brezpogojno udati. Pro-

ti krivcem, ki odgovarjajo za smrt enega akademika in za poškodovanje mnogih stražnikov in detektivov, pa bo postopala po zakonu.

Okrog pol 11. zvečer so se akademiki udali. Prišli so v avlo, kjer so jih policisti legitimirali. Bilo jih je okrog 500! Uradno poročilo sicer pravi, da je bila velika večina akademikov slučajno na univerzi in ni demonstrirala, marveč jo je peščica marksistov terorizirala. Toda število demonstrantov je toliko, da peščica gotovo ne bi mogla terorizirati tolike množice in da bi boje ne mogli trajati toliko časa, če ne bi bili vsi akademiki solidarni v boju. Vse akademiki so zapisali nad 50 pa so jih aretirali. Tem aretacijam so potem sledila še druge. Med aretiranimi je tudi več žensk akademikark, pa tudi neka Galogaža, ki splotih ni bila akademikarka.

Ko so akademiki zapustili poslopje, je prišla na univerzo sodna komisija, ki je ugotavljala škodo. Mnogo vrat je razbitih, prav tako mnogo klopi in mize, razrušen pa je tudi neki zid, ki so ga demonstranti prožili na policiste. V pisarni v II. nadstropju pa so našli na klopi mrtvega akademika, študenta prava Mirka Srzentića, ki je doma iz Ucinja ob Jadranu ter je bil znan voditelj marksistov na beograjski univerzi. Uradna poročila nič ne poročajo, ali je bil Srzentić ustreljen ali ubit ali prebodeno. Uradno poročilo pravi, da policija ni oddala niti strela. Upamo, da bodo naknadna uradna poročila povedala, ali je bil mrtvi ustreljen ali pa je dobil hud udarec s kakim predmetom.

Razen te žrtve je dobil hud srčen napad medicince Miroslav Kovačević, ki leži v bolnišnici. Hudo ranjenih je več policistov. Poveljnik policijske straže Ivan Tkalečević je dobil hud udarec pod levo oko v trenutku, ko je hotel vreči bombo solzavko. Šest policijskih agentov Kosta Tasić je dobil hude poškodbe v trebuhu, detektiva Friedmannu pa so bili izbiti nosi prednji zobje in razbit ima nos in čelo. Težje ranjena sta še dva orožnika, lažje ranjenih pa še okrog 10 policistov.

Uradno poročilo pravi, da je policija ob tej priliki odkrila tajno komunistično organizacijo na beograjski univerzi, svoje prostore je imela v dijaški menzi v palači Akademije znanosti. V zvezi s tem si sledi zmerom nove aretacije.

ZELENI OKOSTNJAKI

V Franciji so odkrili v zadnjem času v raznih krajih več popolnoma zelenih okostnjakov, ki delajo baš zavoljo svoje barve raziskovalcem precej pregeljavic. Nedvomno izvira ta barva od bakra, kar velja zlasti o okostjih, ki so jih našli v Tarnu v bližini starih bakrenih rudnikov. Druge so našli v grobnici stare, viteške družine Albretovej Bearniji, enega pa v sredini Lyonsa.

Nekje domneve pravijo, da so ti okostnjaki ostanki Krizarjev, ki so umrli v Palestini in so jih z bakrenimi solmi balzamirane pripeljali domov, druge trdijo, da gre za okostja rimskih barbarov, ki so jim telesa že za življenja sprejela znatne količine te kovine. Antropolog dr. Locard, ki je našel okostje v Lyonsu, pa trdi, da gre za Galoromane iz dobe cesarja Klavdija, od kod baker v kosteh, pa ne zna povedati.

Kampanja za organiziranje avtnih delavcev

Ameriška delavska federacija se izrekla za formiranje nove unije

Washington, D. C. — Eksekutivni svet Ameriške delavske federacije se je odločil za boj proti avtomobilskim magnatom, ki pobijajo poskuse za organiziranje delavcev v avtni industriji. Na svoji seji se je izrekel za ustanovitev nove mednarodne organizacije za to industrijo, v katero naj bi se vključilo nad sto sedaj obstoječih krajevnih federalnih unij.

Ta korak eksekutivnega sveta je v soglasju z resolucijo, ki je bila sprejeta na konvenciji ADF v San Franciscu v zadnjem oktobru. Ta resolucija je poveljala eksekutivnemu svetu nalogo, naj podeli mednarodne čarterje delavskim organizacijam v industrijah avtov, cementa in aluminija.

William Green, predsednik federacije, je naznanil, da je čarter za novo organizacijo v avtni industriji že sestavljen, ki poleg drugih stvari tudi definira njeno jurisdikcijo. Strojniki in nekateri drugi izurjeni delavci, ki so že organizirani v svojih mednarodnih unijah, ne morejo postati člani nove unije.

Eksekutivni svet je že izdelal načrte za intenzivno organizatorično kampanjo med avtnimi delavci. Predsednik Green se sedaj mudi v Detroitu, kjer bo nastopil na več shodih. Na 24. februarja se bo vršila konferenca eksekutivnega odbora unije avtomobilskih delavcev, na kateri bo Green predložil čarter nove mednarodne unije delegatom v odobritev.

VIGILANTI VLA-DAJO NAD RUDARJI S TERORJEM

Jackson, Cal. — (FP) — To znamenito zlato okrožje Californije, ki je poznano kot "Mother Lode", vladajo vigilanti, ki so zadnji teden napadli stavkarsko kolonijo in razdejali njih glavni stan. Revno pohištvo so najprej razbili, razstrgali ameriško zastavo, ki je plapolala nad šotorom in nato vse skupaj zažgali.

Dan pred napadom je bilo aretiranih pet piketov, med njimi ena ženaka, ker so skušali ustaviti 25 avtov skebov. Kempje zdaj patrolirajo okrajni deputiji.

Železničar dobil odškodninsko tožbo

Washington, D. C. — Zvezno vrhovno sodišče je potrdilo odlok nižjega sodišča, da je Emil Hoffman, ki je prejel težke poškodbe pri delu kot uslužbenec New Haven železnice, upravičen do odškodnine v vsoti \$65,000. Dokazano je namreč bilo, da je družba odgovorna za poškodbe, ker je kršila federalni varnostni zakon, ki štiti železničarje.

PEGLER IN SINCLAIR V LASEH RADI KAMPANJE

New York. — (FP) — Westbrook Pegler, ki je postal Scripps-Howardov "kolonist" in v zadnji kampanji agitiral po Californiji proti Uptonu Sinclairju, za kar je prejel tisoče dolarjev na teden, se je močno razjezil nad Sinclairjem, ker ga je v svoji knjigi "How I Was Defeated" razkrinkal.

Sinclair pravi v knjigi, da se je Pegler prostituiral v zadnji kampanji radi mastne plače. Obsodil ga je z njegovimi lastnimi besedami, ko je rekel pred neko Sinclairjevo skupino: "Jaz le želim, da bi bil tako situiran, da bi lahko pisal o njih kakor v resnici mislim."

Ker je Sinclair to napisal v knjigi, ga je Pegler nahrulil z lažnikom, kakor je Sinclair dobil zapriseženo izjavo od Burta Caina, pred katerim se je Pegler "isповedal".

Scripps-Howardovo časopisje je bilo do pred nekaj leti najbolj liberalno v deželi in naklonjeno delavstvu. V Sinclairjevi kampanji je pa snelo liberalno masko in se pridružilo reakciji. Howard je odslovil tudi Haywooda Brouna, predsednika American Newspaper Guilda, in na njegovo mesto postavil Peglerja, ki je pripravljen tako pisati kakor drugi hočejo.

Trust elektrike obdolžen novih prestopkov

Vlada je bila prikrajšana na milijone dolarjev

Washington, D. C. — Dolga lista prestopkov in zlorab, katero je sestavila federalna obrtna komisija, ko je odkrila mahinacije trusta elektrike, se je podaljšala, ko je komisija objavila evidenco, kako so javnopravne družbe pridržale milijone dolarjev, ki bi jih morale plačati vladi kot dohodninski davek.

Razne pomankljivosti v davčnih zakonih so trustu omogočile to zlorabo. Dokler ni kongres zamašil vrzeli v davčnih zakonih, so matične družbe prejemale davčne vavete od pridruženih kompanij in pridržale večji del zase. Tako je na primer Cities Service Co. prejela od svojih podružnic davčno vsoto \$11,611,601 v treh letih, ki bi jo morala dobiti vlada. Slednja je od te vsote prejela le \$1,745,220, kar pomeni, da je s to transakcijo Cities Service Co. spravila \$9,866,380 v svojo blagajno.

Associated Gas & Electric Co. je v letih med 1926 in 1929 izkolektala od svojih podružnic \$2,938,513 in od te vsote ni prišel niti cent v federalno blagajno.

Obrtna komisija je razkrila tudi način, kako je Barstow Electric Co. strigla konzumentem. Ugotovila je, da so konzumentje plačali družbi vsoto \$2,024,450 za električno silo, ki je predstavljala vrednost \$252,307. Na sličan način so odtrale konzumentje tudi druge elektrarske družbe.

Delavci porazili kompanijsko unijo

St. Paul, Minn. — Kovarji, strojniki in drugi izurjeni delavci, uposleni v delavnicih Minnesota Transfer Railway Co., so se pri volitvah, ki so se vršile pod nadzorom federalnega delavskega odbora, izrekli za unijo, ki je vključena v Ameriški delavski federaciji, da jih reprezentira pri kolektivnih pogajanjih. Za kompanijsko unijo je glasovalo samo 13 odstotkov delavcev.

Dve najnovejši škotski

Neki mož iz Aberdeena pride v lekarno in hoče imeti za dva pennyja strupa. "Prav žal", odvrne lekarnar. "Manj kakor za šest pennyjev ga ne morem prodati." "Predrag", odkima škot in se obrne. "Potem pa že rajši ostanem pri življenju!" (Punch)

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2657-59 Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBEK:
 VINCENT CAINKAR, predsednik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FRED A. VIDER, gl. tajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 LAWRENCE GRADISHEK, tajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 JOHN VOGRICH, gl. blagajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FILIP GODINA, upravitelj glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 JOHN MOLEK, urednik glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:
 FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik... 906 E. 74th St., Cleveland, O.
 JOHN E. LOKAN JR., drugi podpredsednik... 1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBEK:
 MATH PETROVICH, predsednik... 508 E. 140th St., Cleveland, O.
 ANTHONY CVETKOVICH... 983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
 JOHN OLIP... 149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBEK:
 JOHN GORŠEK, predsednik... 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
 ANTON ŠULAR... Box 27, Arma, Kans.
 JOHN TRČELJ... Box 267, Strabane, Pa.
 FRANK PODBOJ... Box 61, Parkhill, Pa.
 FRANK BARBICH... 16010 Parkgrove Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODBEK:
 FRANK BAITZ, predsednik... 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
 FRED MALGAI... 25 Central Park, Peru, Ill.
 JACOB AMBROZICH... 418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POZOR!—Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v gl. svetu, se vrši takole: VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika, naj se nanašajo na predsedništvo. VSE DRUGARNE pošiljajo in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednake vsebe, naj se pošiljajo na gl. tajništvo. Vse zadeve, ki se tičejo gl. blagajniškega odbora, naj se pošiljajo na blagajništvo. VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zajec, predsednik nadzornega odbora. VSI PRIJAVI na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na John Goršek, predsednik porotnega odbora. VSI DOPISI in drugi spisi, nanašajo, oglaš, naravnina in sploh vse, kar je v zvezi s glavnim svetom, naj se pošiljajo na "PROSVETA", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning lodges and members other than club benefit should be addressed to secretary's office. Matters of club benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Baitz, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee.

FEDERALNA REGULACIJA PREGOVI. NE INDUSTRIJE

Neznosne razmere v avtni industriji

(Nadaljevanje s 1. strani.) Ameriške delavske federacije, je dejal, da poročilo preiskovalnega odbora dokazuje, da je bilo stališče njegove organizacije, ki se je borila proti podaljšanju avtnega pravilnika in za odpravo Wolmanovega avtnega odbora, pravilno na vseh črti. "Vse obdolžitve, ki jih je ADF izrekla v zadnjem podgrem letu z ozirom na neznosne razmere v avtni industriji, je potrdila preiskava," je rekel Green.

Okostja palčkov najdena v Indiji

Vadnagar, Baroda, Indija, 21. febr. — V tukajšnji bližini so odkopali okamenice človeških okostnjakov, ki merijo le 15 palcev. Zraven so našli okostje krave, ki je visoko 18 palcev. Ce so to okostja odraslih in normalnih človeških bitij, tedaj so to morala biti najmanjša bitja v zgodovini človeštva, kar jih znanost pozna do danes. Današnji najmanjši ljudje, takozvani pigmijci v Afriki, merijo štiri čevlje.

Jeklarne v Birminghamu obnovile obrat

Birmingham, Ala. — Jeklarske tovarne in plavži, ki so počivali več mesecev, so te dni obnovili obrat. Okrog 4000 delavcev je bilo pozvanih na delo, ko je tukajšnja jeklarska industrija povečala svoje aktivnosti. Jeklarne sedaj obratuje 60 odstotkov kapacitete in produkcija sirovega železa se je povečala 28 odstotkov.

Ameriška vojaška letala v pristanšču Martinique v Zapadni Indiji, kamor so nedavno priletela iz Paname.

Stavkovna straža delavcev, ki so zastavkali pri Oliver Chilled Plow Co. v South Bendu, Ind.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

— Z malim sem zadovoljen . . . Vem, da me imate radi in da imate vse radi, zakaj vaše srce je široko!

— Ne, vas ljubim prav posebno! — je nadaljevala mati. — Če bi imeli mater, ljudje bi jo zavidali za takega sina . . .

— Nemara pa imam mater . . . — je tiho dejal.

— Veste, kaj sem danes storila? — je vzkliknila in naglo povedala z malimi olepšavami, kako je spravila letake v tovarno.

Andrej je začuden razširil oči, potem se je zakrohotal, poskočil kvišku in se s prsti tolkel po glavi. Veselo je zakričal:

— Oho, to pa ni šala! To je precejšnja reč! Ali bo Pavel vesel! Dobro ste se odrezali, mamica! Za Pavla in za vse, ki sede z njim!

Od navdušenja je tleskal s prsti, žvižgal in se smejal; od veselja je ves žarel in je zbujal v njej močan odmev.

— Ljubi moj, Andruša! — je vzkliknila, kakor da bi se ji bilo odprlo srce in iz njega so v jasnem curku brizgnile žive, tihega veselja polne besede. — Premišljala sem o svojem življenju . . . moj bog! Čemu sem živela? Udarci . . . delo . . . Nič nisem videla razen svojega moža, nič nisem poznala razen strahu . . . In ko je Paša doraščal, ga niti nisem opazila . . .

Če sem ga ljubila, dokler je mož bil živ, ne vem! Vse skrbi, vse misli so šle na to, da narkrmi zverino do sitga, da mu vselej ugodim, da se ne razljuti, da me ne tepe, da ima sočutje vsaj enkrat . . . Ne spominjam se, da bi se mu smilila kdaj . . . Pretepal me je, ne kakor bi tepel svojo ženo, temveč vse, ki jih je črtil. . . Dvajset let sem tako živela, a kar je bilo prej, se ne spominjam! Če se domišljam, vendar ne vidim ničesar! Kakor da bi bila slepa . . . Jegor Ivanovič je bil tu — iz ene vasi sva . . . o tem in onem je govoril — spominjam se hiš, spominjam se ljudi, a kako so ljudje živeli, kaj so govorili, kaj se je temu in onemu primerilo — sem pozabila in ne vidim več! Požarov se spominjam . . . dveh požarov . . . Vse je bilo iz mene izbito, tepena duša je oglušela, oslepela . . .

Vzdihnila je in željno vrkala zrak kakor riba, ki jo vzdignes iz vode; sklonila se je in nadaljevala z globokim glasom:

— Ko je umrl mož, sem se oprijela sina . . . a on je imel dela z vašimi stvarmi. Kako mi je bilo žal za njega . . . In ljubosumna, sem bila . . . Če propade, kako naj sama živim? Koliko strahu, notranjega nemira sem prestala in srce se mi je trgalo, ko sem premišljevala o njegovi usodi . . .

Umolknila je in tiho zmajala z glavo, potem pa nadaljevala s poudarkom:

— Naša ženska ljubezen ni čista! . . . Ljubimo, kar potrebujemo . . . A zdaj vidim vas . . . vaše hrepenje po materi . . . zakaj vam bo? In drugi ljudje trpe za ljudstvo, v ječe hodijo in v Sibirijo in umirajo . . . mnogo jih obesijo . . . Mlada dekleta hodijo po noči same, po blatu, po snegu, po dežju . . . sedem vrat daleč prihajajo iz mesta k nam . . . kdo jih gonil, kdo vodi? Ljubezne . . . Čista ljubezen. Vera . . . in vera, Andruša! In glej — tega v meni ni! Jaz ljubim, kar mi je blizu!

— Tudi vi ste zmožni čiste ljubezni! — je dejal Malorus in se je obrnil vstran. — Vsi ljubijo, kar jim je blizu, ampak v velikem srcu je tudi vse daljno — blizu! Mnogo morete. Materinstvo je veliko . . .

— Daj bog! — je tiho dejala mati. — Cu-

tim, kako dobro je tako življenje. Ljubim vas . . . morda vas ljubim bolj kot Pašo. Oh, kako zaklenjen je . . . Sašenko hoče poročiti, svoji materi, tega ni razodel . . .

— To ni res! — je odgovoril Malorus. — Dobro vem, da to ni res! Ljubi jo in ona nje-ga — to je res. A poročila — se ne bojeta, nikdar! Ona bi pač hotela, ampak Pavel ne-če . . .

— Kaj pravite! — je premišljeno in tiho dejala mati in oči so ji otožno obvisle na obra-zu Malorusa. — Glejte, kako se ljudje zataju-jejo . . .

— Pavel je izreden človek! — je tiho dejal Malorus. — Zelezen človek . . .

— Sedaj sedi v ječi! — je nadaljevala mati. — Miru nimam in bojim se . . . ampak ne več tako kot prej. Vse življenje je drugo kot prej . . . za vse ljudi mi je žal, za vse se bojim. In srce je drugo . . . duša je odklenila oči — ve-selju in bridkosti. Marsičesa ne razumem, a grenko mi je in bridko, da ne verujete v bo-ga! . . . A kaj hočem! Saj vidim in vem, da ste dobri ljudje! Teško življenje za ljudstvo ste si naložili, naporno življenje za resnico . . .

Vašo resnico doumevam: dokler bo kaj bogatih, ne ostane za ljudstvo nič: ne resnice in ne radosti! . . . Tako je, Andruša! . . .

Med vami živim in često premišljam po no-či o preteklosti, o svoji sili, z nogami potepa-ni, o svojem mladem pohojenem srcu — in žal mi je, zelo žal! Ampak v zlic vsemu je življe-nje moje postalo boljše, samo sebe vidim vse boljše . . .

Malorus je vstal in začel oprezno hoditi po izbi, ves zamišljen.

— Lepo ste govorili! — je tiho vzkliknil. — Prav lepo! V Krči je živel mlad žid, ki je zla-gal pesni; enkrat je napisal:

— nedolžno umorjene

oživi resnice moč . . .

— Njega samega je policija tam v Krči ubila, ampak to je — postransko. Resnico je poznal in mnogo je je posejal med ljudi . . . tudi vi ste — nedolžno umorjena . . . In kar je dejal, je resnično . . .

— Zdaj govorim, — je nadaljevala mati — govorim in sama sebe poslušam, pa sama sebi ne verjamem. Vse svoje žive dni sem molčala, neprenehoma sem razmišljala o tem: kako neopazna preživim dan, da me ne tepe? Zdaj pa mislim na vse . . . morda tudi vaših stvari ne razumem popolnoma . . . ampak vsi ste mi — blizu, za vas vse mi je žal, vsem želim do-bro. A vam, Andruša . . . še prav posebno!

Malorus je stopil k njej in je dejal:

— Hvala vam! A kaj bi govorili o meni . . . Prijel jo je za roko, jo krepko stisnil in po-tresel ter se obrnil v stran. Utrujena od vzne-mirjenja je mati počasi pomivala posodo, v prsih pa je klilo bodro, srce ogrevajoče čuv-stvo.

Malorus se je začel sprehajati po sobi sem-intja in ji govoril:

— Čujte, mamica, vjesovčiku privoščite enkrat take prijazne besede! Njegov oče sedi v ječi — ostuden starec. Nikolaj ga vidi skozi okno in ga zmerja! To ni lepo! Nikolaj je dober . . . pse ima rad, miši in vsako stvar, a lju-di — teh pa ne mara! Glejte, kako je človeka možno pokvariti!

— Mati njegova je brez sledu zginila, oče je — tat in pijanec . . . — je zamišljeno dejala žena.

(Dalje prihodnj.)

anu razmeroma dobro godilo. Dobil je tu piščanca, tam pete-linčka, tu tequilo (žganje) in tam habanero (jed); in kadar je praznoval god, so mu toliko nanosili, da je živel od tega ves mesec v veselju.

Ko je pripravil župnik vse po-trebno za odhod, je dejal Cipri-ano: "Kar se zvonjenja tiče, itak veš, kako in kaj, v tem te mi ni treba poučevati. Podnevi je cerkev odprta, za noč pa jo do-bro zapri — kakor navadno. Ob nedeljah zjutraj in ob sobotah zvečer in ob sredah zvečer, ko so župljani zbrani v cerkvi, boš moral peti. Tu so litanije in avemarije, ki jih boš pel. Saj jih tako vse poznaš. In nikari ne pozabi napolniti škropilni-kov z blagoslovljeno vodo, če so prazni. Sicer pa to tudi veš. In potem še nekaj važnega. Sel boš v mesto in nakupil barv in zlate pene. Potem pa boš očis-til enkrat vse kipe prahu in dreka, ki so ga napravili nanje ptiči. Greh je že, kakšni so kipi, prav res, to je že žalitev božja. Kjer je barva odpadla prebarvaj z novo barvo. Mi-lostne Matere nad oltarjem pa ti ni treba prebarvati. Samo dobro jo boš umil in jo lepo pre-lakiral z brezbarvnim lakom, ki ga boš kupil v botiki (pro-dajalka) v mestu. Ne nič ti ni treba kupovati. Bom že jaz vse v mestu nakupil in plačal, ti pa boš vse skupaj odnesel. Pojdi kar z mano in potem ti bom povedal za vse barve in ka-kovo moraš z njimi ravnati. Ko se povrnm, bomo imeli lepo in čisto cerkev."

S tem je bil Cipriano izred-no zadovoljen. Imel je veselje, da bo cerkev lepo očedil in po-slikal kipe. To veselje pa je postalo še večje, ko mu je žup-nik obljubil, da mu bo dal osem pez (mehikanski denar), če bo vse dobro in lepo opravil; ta-ko mu ni bilo treba delati v ho-sti, nego je ostal lahko ves čas v cerkvi.

Naslednji dan je Cipriano spre-mijal župnika do malega mesteca, kjer je dobil barve in navodilo za njihovo uporabo.

Da bi dan praznično zaklju-čil, se ga je malo nalezil in je nato počasi odjezdil na oslu proti domu — zadovoljen s sa-bo in zadovoljen z vero in vsem svetom.

Ob večernem zvonjenju je prispel domov; fantje so začeli zvoniti, še preden je prišel do prve vaške hiše.

Naslednje jutro je začel o-lepšavati cerkev.

Čeprav Cipriano ni bil slikar, je bil vendar dovolj pameten — ne vemo pa, ali mu je bila ta pamet prirojena ali pa si jo je pridobil z izkušnjo — da je bil pri umivanju preplešanih svet-niških podob previden. Z bar-vami ni bil preveč dobro pre-skrbljen, zato je moral pri u-mivanju skrbno paziti, da ni odpadlo preveč barve. Tudi je hotel najprej vedeti, kako se kaj barve primeje; kajti drogi-stova navodila so bila zelo sploš-na. Zato je vzel v delo najprej Judo Iškarijota. Judo Iškar-i-jot je prav za prav samo na pol svetnik in njegovo resnično raz-merje do Gospoda še do danes ni docela pojasnjeno. Nekateri pravijo, da je Gospoda izdal in prodal in je zato lopov, ki se že skoro dva tisoč let peče v pekl-u. Drugi, ki so znanstveno prodri-li v zveličavni nauk, pa trdijo, da je bil Judo Iškarijot od Boga določen, da izda Odrašenika; kajti, če bi Judo Iškarijot ne izdal Gospoda, bi Gospoda ne ujeli, in če bi ga ne ujeli, bi ga ne mogli križati, in potem bi Odrašenik ne mogel, obložen z grehi sveta, umreti, da bi od-rešil uboge ljudi. Ker je bil to-rej Judo Iškarijot potreben kot božje orodje, da bi se izvršil čudež odrešenja, zato ga sma-trajo Indijance za polusvetnika, kakor smatra tudi strašnega razbojnika na križu za polu-svetnika, ki bi v posebnih okol-ščinah utegnil gorj in nebesih zastaviti dobro besedo za trpe-čega Indijanca. Sploh pa je vselej dobro, da se resno ne o-sovražiš pri nikomer, čigar ime je omenjeno v svetopisemskih zgodbah ali v legendah. Kajti nikoli se ne ve, ali niso vsi bož-je orodje; pa čeprav so se tu na zemlji še tako nekrščansko obnašali.

Juda Iškarijot stoji navadno kakor učencek, ki je kaj zagre-šil, v kakem temnem cerkve-nem kotu, kjer ga nihče poseb-no ne uvažuje. Tam stoji revež vse leto. V semeni santi, v sve-tem tednu, pa ga vzamejo iz kota, ga očistijo prahu in oče-dijo, nato ga pa postavijo k mi-zi za zadnjo večerjo, ki jo zgra-dijo v cerkvi. Pri tej mizi Ju-da Iškarijot ne sme manjkati, pa najsi manjka morda polovi-ca ostalih učencev ali pa, če so nekateri tudi dvojno ali trojno navzoči. Pripeti se tudi, da postavijo k mizi katerikoli kip, ki prvotno ni imel časti, da bi prisostvoval zadnji večerji, ka-kor na primer sveti Antonio ali sveti Jeronimo, — samo da iz-polnijo število dvanajst ali tri-najst. Človek si mora znati pač pomagati.

Pri delu, ki ga je moral Ci-priano opraviti, pa se ni dal noben svetnik bolje uporabiti kakor Judo Iškarijot. Na njem je Cipriano preizkusil, kako mora kipe umivati, da ne odpa-de z njih preveč barve, po njem je smel pleskati in lakirati, ka-kor ga je bila volja, da bi spo-znal, kako se barve primejo in kako se temu staremu, od črvov izjedemu lesu prilagode. Kaj-ti če se na Judo Iškarijotu kaj pokvari, ni to tako važno in se skoraj gotovo tudi v nebesih ne vpiše v greh. Judo Iškarijota bo po poizkusih umivanja in pleskanja postavil zopet v nje-gov temni kot in do semene san-te je več kakor pol leta. Potem bo na njem dovolj novega prahu, da ne bo nihče več mogel tako natanko dognati Ciprianovih umetniških poizkusov. Glavno je, da se pri Judo Iškarijotu o-hranita le brada in možnja, da ga vsakdo lahko spozna in da ve, s kom ima opravka; kajti si-ber bi se utegnulo zgoditi — in reči moramo, da se je že večkrat zgodilo —, da bi ga zamenjali s svetim Jožefom, ga postavili na Jožefov oltar, ga molili, prosili za milosti in ga obdarovali s svečanimi in darovi.

Cipriano je s pobožnostjo in prizadevnostjo popravljaj Ju-do Iškarijota; tu je kanil malo zlata, tam malo srebra, tu je napravil packo kričeče barve, tam mu je zopet napravil ne-kaj zelenih in rjavih črt — in končno je bil Judo Iškarijot po izgledu tako lep in kraljevski, da se Cipriano kar ni mogel več od njega ločiti. Zelo je obžalo-val in bil nesrečen, da je Judo Iškarijot samo na pol svetnik in ga bo moral zato zopet po-staviti v kotichek, kjer ne bo ni-hče mogel Ciprianove umetnosti očudovati. Zares je žalostno, tako je Cipriano tiho zase go-voril, da se je dal Judo Iškar-i-jot podkupiti in da je Odraše-nika tako sramotno izdal; bolje bi pač bilo, da bi tega nikoli ne storil, potem bi ga smel Cipri-ano postaviti v ospredje, da bi tam ves žarel. Toda sedaj se ne da nič več iz z p r e m e n i t i . Vse je že popisano v svetopise-mskih zgodbah in Cipriano ni mogel prevzeti nase greha, da bi tiste zgodbe ponaredil, samo zato, da bi lahko Judo Iškar-i-jota postavil tik ob cerkvenih vratih, takoj ob škropilniku za blagoslovljeno vodo, kjer bi ga, kajpak, morali vsi ljudje vide-ti in občudovati Ciprianovo u-metnost. Nato je Cipriano ne-kaj hipov premišljeval, ali bi Judo Iškarijotu ne prirezal bra-de in mu izvil možnjo iz prstov; potem bi stisnil možnjo svetemu Antoniju ali svetemu Jožefu v roke in mu še tako prirezal bra-do, da bi bil povsem sličen Judo Iškarijotu. Potem bi se Cipri-ano morda posrečilo, da bi iz prvotnega Jude Iškarijota na-pravil Jožefa, ki bi smel stati kje spredaj, kjer bi ga vsi lju-dje občudovali. Bal pa se je ven-dar, da bi se za to ne razvede-lo; kajti srdite poteze v obrazu Jude Iškarijota so vsakemu po-sameznemu župljanu predobro znane in Indijanci imajo za ta-ke reči predobre oči, da bi za-menjave takoj ne opazili.

(Dalje prihodnj.)

Nesporazum.

Sofer: "Povem vam, da ste sami krivi nesreče. Poznam svoj poklic, kaj ga ne bi: saj že dvaj-set let sofiram!"

Pešec, ki ga je avto podri: "In jaz poznam svojega: saj je petdeset let pešarim!"

Evropski diplomatje, ki so se udeležili konference v Londonu, ki je rezultirala v sklenitvi angleško-francoske pogodbe.

NUGA-TONE VAM DA NOVO ZDRAVJE

NUGA-TONE ojača rane organe človeškega sistema, zboljša apetit, vredni delovanje prebavnega sistema in odvajanje. Da novo moč mišičnem in živčnem sistemu, ter ojača odporno silo. Pomaga tam kjer drugi zdravila niso zmogla in dobrota teča se opazi v par dneh uporabe.

NUGA-TONE se prodaja v vseh lekarnah. Prosite, da dobite pravi NUGA-TONE in ne jemljite nadomestil.

Proti saprtnici vzemite—UGA-SOL—Idealni odvajalec. 25c in 50c.

SLOVENSKA NARODNA PODPORA NA JEDNOTA

izdala svoje publikacije in se po-novo list Prosveta za koristi, ter v-trebno agitacijo svojih družin članstva in za propagando svoj-dej. Nikakor pa ne za propagan-do drugih podpornih organizacij. Ta-ka organizacija ima običajno svoj glasilo. Torej agitatorični dopis naznanila drugih podpornih orga-nizacij in njih družtev naj se ne pošilja listu Prosveta.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta le po šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnici. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto, za nino. Ker pa člani še plačajo pri anesmentu \$1.20 za tednik, se jim to šteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je \$6.00
1 tednik in 4.80	1 tednik in 4.80
2 tednika in 3.60	2 tednika in 3.60
3 tednike in 2.40	3 tednike in 2.40
4 tednike in 1.20	4 tednike in 1.20
5 tednikov in . . . . . nič	5 tednikov in . . . . . nič
	Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Men Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na den Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati določeno vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo listu datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$ . . . . .

1) Ime . . . . . Čl. društva št. . . . .

Naslov . . . . .

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2) . . . . . Čl. društva št. . . . .

3) . . . . . Čl. društva št. . . . .

4) . . . . . Čl. društva št. . . . .

5) . . . . . Čl. društva št. . . . .

Mesto . . . . . Država . . . . .

Nov naročnik . . . . . Star naročnik . . . . .

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, srbskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unjsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse ostmenja pojasnila

AGITIRAJTE ZA "PROSVETO"

Ujeti blisk

Angleški pisal B. Traven
Prevedel Talpa

Župnik neke indijanske vasi je moral odpotovati v državno prestolico, kjer je škof sklical zborovanje. Zeleznice ni bilo, zato je bil župnik prisiljen potovati na mli. Ker se ni maral ravno pretegniti, je jezdi vsak dan samo tako daleč, da je prispel do naslednje haciende (farme). Povsod so ga prav dobro pogostili in tako je to službeno potovanje — prav tako kakor tudi vsi ostali njegovih bratje v službi gospodovi — istočasno smatral za odpočitek, ki si ga je radi težkega dela kot vaški župnik indijanske vasi prav gotovo počeno zaslužil. Vedel je, da bo potovanje trajalo štiri do šest tednov. Zato je najprej vse ovčice lepo blagoslovil, da bi v njegovi odsotnosti satan ne žel uspehov ali pa da bi se med njimi morda celo zopet ne vgnezdili stari indijanski bogovi, ki se jih je bolj bal od satana, kajti njegove zvijače in pota so vendar znane in tudi znanstveno preiskane; nato je poklical k sebi cerkovnika, da bi njegovi čuječnosti in zvestobi kar najsvetneje izročil cerkev z vsem, kar se je drži.

Cerkovnik Cipriano je bil Indijanec — kakor vsi ostali župljani. Po poklicu je bil drvar

in ogiljar in kot človek ni bil nič bolj in nič slabši kakor vsak možki v vasi. Toda bil je na svojo cerkveniško službo prav ponosen in je na vsi večkrat omenil, da je na zemlji samo dvoje res pomembnih oseb: prva je župnik, druga cerkovnik; župnik da brez cerkovnika sploh ne more opravljati bogo-sluznja in da je cerkovnik prav tako važen kakor župnik. Cipri-ano je prijateljsem zaupno celo namignil, da je on, Cipriano, morda še važnejši kakor — to-da tega ni maral izreči, ker je gotovo greh, če kaj takega re-če.

Seveda pa moramo še pripomniti, da je župnija župnika zelo cenila — kakor se sposobi; toda spoštovala in bala pa se ni župnika, nego Cipriana. Žup-nik je bil mestic (potomec belo-kočca in Indijanke), po njegovih žilah se je pretakalo le malo in-dijanske krvi. Cipriano pa je bil polnokrvnen Indijanec. Zato je med svojimi ljudmi veljal za zdravnika. To je pa tudi raz-umljivo. Bil je bogovom prav tako blizek kakor župnik, po-znal je vse verske skrivnosti, prav tako dobro kakor župnik, imel je neoviran dostop do naj-svetnejšega in znal je celotno ce-remonijo pri maši odpeti in od-moliti — mnogo boljše kakor župnik, ki mu je včasih zatek-nilo in je moral litanije prebra-dniti in iz-odprte mašne knjige. Kaj-ti Cipriano je bil skoroda tri-

deset let cerkovnik in je služil že pod tremi župniki, ki so pred sedanjim tu uradovali. Od dol-gega pobožnega poslušanja je znal vse na pamet, poznal je vsak posamični stekleni biser na mnogoštevilnih cerkvenih svetniških kipih, poznal je vsak sadreni kos in vsako še tako neznačno rezbarijo iz lesa v cer-kvi, vedel je na pamet za vsak praznik in za vsak svetniški god. Indijanski župljani, zla-tati pa otroci in poluodrasli, so res smatrali Cipriana za mnogo pomembnejšega za vero in za vsote njene mnogoštevilne in za-motane ceremonije kakor pa župnika.

Kakor se Indijanci obračajo na svetnike zmeraj šele tedaj, kadar hočejo imeti kaj od lju-bega Boga, tako so se obračali župljani tu zmeraj najprej na Cipriana, če so hoteli kaj od župnika. Pa najsi je bila poro-čila ali krst ali pogreb, vselej so najprej vprašali Cipriana za svet. Celo tedaj, ko so šli fant-je ali dekleta k spovedi, so se najprej obrnili na Cipriana, da bi od njega poizvedeli, ali je to ali ono smrtni greh, če se pri spovedi ne pove, ali če se po-za-bi povedati, ne da bi natanko povedali, kako in kaj so se pre-grešili.

Cipriano je znal vsem sveto-vati in pomagati. Župljani so mu mnogo bolj zaupali, kakor bi mogli zaupati tudi najboljšemu župniku. Zato se je Cipri-